

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

26. An quilibet Sacerdos, etiam Parocho præsente, possit in articulo mortis
Hæreticum absolvere? Et quid, si in dicto casu Episcopus, vel Inquisitor
præsens sit? Et an supradictus Hæreticus occultus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

cuerat hæc sententiam Tolerus *lib. 4. cap. 4. num. 6.* & postea Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 4. sect. 2. n. 2. & disp. 11. sect. 2. n. 3.* & tandem Sanchez *in summa tom. 1. lib. 2. c. 7. n. 8 in fine*, & potest omnes Filliucius *tom. 2. tract. 22. c. 6. n. 164.* Et ratio est, quia talis non est verè infidelis, vel hæreticus qui non habet errorem in intellectu. Ergo, &c. Deinde hæresis ratione solus excommunicationi reservatur. At hæresis externa absque errore interno non subiacet excommunicationi. Ergo, &c. Nec refert, (ait Fagundez) quòd ab Inquisitoribus hujusmodi homines puniti possint in foro externo, tanquam hæretici, nam præsumunt Domini Inquisitores illos habuisse disensum à fide in intellectu, siquidem hunc disensum exterius sinxerunt, & manifestarunt. Ita ille.

2. Et post hæc scripta inveni eam sententiam supradictorum Auctorum docere etiam Franciscum Sylvium in suis eruditissimis Commentariis ad 2. 2. d. *Thomæ q. vi. art. 3. concl. 2.* ubi sic asserit: Hæreticus solus actu externo quamvis graviter peccet, non est excommunicatus neque incurrit alias penas Ecclesiasticas in hæreticos latas, & per consequens potest à quolibet Confessario absolvi, quamvis pro hæretico in foro externo reputetur, imò & pro excommunicato geri debet apud eos, qui novèrunt peccatum externum, & nesciunt animum semper mansisse Catholicum. Ex his sequitur, quòd qui propositiones hæreticas effuderunt, qui Sanctorum imaginibus illuserunt, qui comederunt carnes tempore prohibito, qui Mahometo cultum, & reverentiam exhibuerunt, si ea fecerint, aut metu compulsi, aut spe lucri adducti, aut ira, vel alia quacunque passione commoti, nullum in animo errorem, ad pristinam fidem rectam tenentes, neque hæretici sunt, neque excommunicatione in hæreticos lata innodati. Ita Sylvius *ubi supra*.

75. Item hanc sententiam docet Homobonus de Bonis in *exam. Eccles. part. 1. tract. 7. c. 1. q. 4.* ubi ait. Quid sentendum de eo, qui solum exterius rem fidei negat, aut ab ea omnino per apostasiam recedens abque tamen errore intellectus ad aliam sectam transierit? Respondendo, cum censuræ & reliquæ pœnæ delictum ali- quod afficiunt, non nisi ab delictum verum & consummatum contrahantur, sequitur, quemlibet Confessarium ab hoc (sicet gravi peccato) absolvere posse. Secus autem in externo foro iudiciali, in quo presum- ptionibus statuitur, proinde qui huiusmodi delicta com- mittunt, per Ecclesiasticos iudices reconciliari; & a censuris absolui solent. Idemque de his dicendum est, qui aliquâ hereticarum verba protulerunt, & postea se ea joco dixisse asserunt; nam eorum exculpationes in foro interiori, non autem in exteriori iudicio admi- tuntur. Sic Homobonus.

4. Item hanc opinionem tenet Ioannes Valerus *in differentiis uriniq; fori, vof. Hærefis differ. 2. m. 1.* ubi fic affert: Fidem negans, exterius, interius tamen fervans, non eft in foro animæ excommunicatus. & ideo in tali foro non indiget abfolutione, & pofteâ à fuo Parocho à prædicto peccato abfolvi, ubi Epifcopi non habent prædictum peccatum refervatum, in foro tamen exteriori, iudicabitur excommunicatus, & teneatur eum denuntiare Dominis Inquifitoribus.

5. Item tenet Bartholomæus Giptius in *tract. de cas. referenc. 6. cas. 4. n. 83. & 84.* sic alferens. Et hæc sunt breuiter dictanda cognoscendum quæ sapiunt heresim manifestam, eaque procedunt in foro fori. At vero aliter proceditur in foro conscientie, in quo cum procedatur secundum intima cordis, nam si quis aliquid hæresim manifestam sapiens profert, non sequitur ergo est hereticus. Prædens igitur Confessarius considerabit, sitne reuera hereticus, nam si quodcumque manifestam hæresim sapiens fecerit, si reuera non sit hereticus, absoluat ab hoc casu, si non est Episcopo reserua-

6. Et tandem hanc sententiam

familia tunc Michael Zanard. in *dirictorio Theologorum*, 2.º præcept. 1.º cap. 11. ubi sic ait, Quando blasphemiam est hæreticis, absolutio Inquistori reservatur. Si verò Confessor competerit blasphemum bene fœnit de fide, cum absoluat. Ita Zanardus, quo nihil, clarius, nam apertè docet tunc blasphemiam hæreticem esse Inquistoribus reservatam, quando blasphemum habet errorem intellectus; nam si bene fœnit de fide, docet à Confessario absolvendum. Vide etiam Tortolanum de *magia*, lib. 4. cap. 5. n. 8. Bænez in 2.º d. 70. q. 1. art. 4. §. queritur secundo, concl. 5. arg. 1. foliis 61.

7. Visum amice lector, quor patronos numero & scientia insignes habuit hac opinio. Ex qua sequitur quod si aliquis, ut dictum est, tantum externe fidei commisit, vel alia sapientia manifeste hæresim commisit, potest à quocunque Confessorio absolui sine auctoritate Dominorum Inquisitorum, & sine privilegio Bullæ Cruciatæ, dummodo tale peccatum non sit Episcopopo reservatum. Verum hæc opinio displicet multis, & præsertim viro doctissimo Domino Don Francisco de la Riba Vicario Eminentissimi Cardinalis ab Austria, nam putant, hoc minime Confessionem efficere posse sine dominorum Inquisitorum auctoritate, & sine Bulla Cruciatæ, cum tale peccatum sit Dominis Inquisitoribus per eorum edicta reservatum.

R E S O L. XXVI.

An quilibet Sacerdos etiam Parocho presente, possit in articulo mortis Hæreticum absolvere?

*Et quid, si in dicto casu Episcopus, vel inquisitor præ-
sens sit?*

*Et an supradictus Hæreticus occultus absolutus in articulo
mortis, si ab eo evadat, debeat se presentare Summo
Pontifici sub pœna reincidentie in eandem censuram,
vel sufficiat, ut ab Episcopo, vel inquisitore denuo ab-
solvatur? Ex p. I. tract. 5. Ref. 5.*

§. 1. **R**elpondeo posse quemlibet Confessarium, in articulo mortis absolueret Hæreticum: & hoc omnes concedunt: *Difficultas, est quando Inquisitor, vel Episcopus adest in tali casu Putat Zambranus in decis. cas. conf. tempore mortis, c. 4. dub. 4. n. 15. & dub. 4. n. 4. & Bonac. de cens. disp. 1. q. 3. punct. 3. m. 5. ægum debere illos adire per confessarium, vel per alium: seu per literas facultatem, ut absolvat, petere.

2. Hanc sententiam, & meritò, damnat Sanchez, *in summa tom. 1. lib. 2. cap. 13. n. 14.* Et ratio est: quia non adest obligatio pœnitenti, ut se per tertiam personam Superiori absoluturo præsentet; & Confessarius non tenetur hoc gravamen suscipere.

3. Adde, quod ego puto probabiliter, in tali casu cessare omnem reservationem casuum, & censuram, & ideo posse simplicem Sacerdotem, etiam præsentem confessorio approbato, & Confessorium approbatum, etiam præsentem alio Superiore: cui casus illi, & censuræ reservantur, vel per privilegium conceduntur, si posse, inquam, in tali casu absolvere ægum ab omni-
bus casibus, & censuris, & per consequens ab hæresi, & ita docent Navarrus, Rodriguez, Henriquez, & Vazquez, citati à Sanchez ubi *supra*, n.6. quibus ego addo Villalobos in *summa*, s. tract. 27. claus. 1. §. 1. num. 7. Barbosa de potest. Episcoporum par. 2. adde. 25. num. 51. Coriolanus tract. de confessor. par. 1. sect. 2. claus. 1. §. 1. & 8. Conradum in *Responso*, conf. conscient. par. 1. §. 1. & 6. de dubio de S. Ioan in *summa*, par. 1. tract. 6. claus. 1. §. 1. art. 6. dicitur a. Iuan. Valerium in *differentiis*, tract. 6. §. 1. Excomm. diff. 23. m. 1. Angles in 4. to. 2. q. de Confessione.

1. *verf. Hoc art. de minif. diffic. articulo mortis. Epifcopum Zeto-*
lam in praxi de Penitentia cap. 15. num. 4. Finellum de
caf. referv. cap. 7. in fin. & ex Societate Iefu Paulum Co-
mitolum in Ref. moral. lib. 1. quæft. 2.2. num. 2. ubi fic al-
terit: [Mihitamen in verba Concilij Tridentini in-
tendi, f. 14. cap. 7. perquam videtur probabile,
unicuique in mortis articulo conftituito jus eſſe, cui
collibitum fuerit, conftitendi quamvis proprius adfit
Sacerdos: facit enim ille articulus, ut omnis ceſſet re-
ſervatio; cot non item ceſſet refervatio:] Enim his
verbis decernit Concilium: [Veruntamen pñ admo-
du, ne ipſa occasione aliquis peccat in eadem Eccleſia
Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla fit refervatio
in articulo mortis; atque idem omnes Sacerdotes quo-
libet penitentes à peccatis, & cenſuris abſolvere poſſ-
ſunt.] In quibus verbis Concilium abſolute, & indi-
ſtincte dicit omnes Sacerdotes eà poteſtate gaudere in
eo articulo. Ergo videtur omnibus illis parem juriſdi-
ctionem, pro eo articulo, concedere, & cum lex nō di-
ſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Vnde Petrus de
Leeſina Dominicanus, tenens hanc ſententiam in ſum-
to. 1. tract. de Sacram. Penit. cap. 14. diſſ. 2. fol. mibi 301.
ſic ait: [El derecho Eccleſiaſtico (nempe, Concilium
Tridentinum, ubi ſuprà) no pone exception ningunaj
ſino tan ſolamente dice, que qualquier Sacerdote pue-
de abſolver à qualquier penitente, de qualesquier pecca-
dos, & cenſuras, luego en el articulo de la muerte qual-
quier Sacerdote puede conſtituir, aunque eſte preſen-
te el proprio Parocho, ò otro que tenga juriſdicion
ſubdelegada.] Hæc ille, ſatis, ut ſuprà dixi probabiliter;
quidquid in contrarium, probabiliter etiam, aſſerant
Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez ubi ſup. n. 7.
quibus ego addo Sanctiorum de caf. Pap. & Epifop.
n. 146. Bonac. de Sacram. diſput. 5. q. 7. punct. 1. n. 10. & de
conſ. diſp. 9. q. 3. punct. 3. n. 3. Benzonium tr. de fug. lib. 1.
diſp. 1. q. 6. Sanctarellum tract. de hæreſ. c. 6. dub. 1. n. 2.
Putaneum in 3. p. D. Thomas. p. 2. q. 3. concl. 1. Coninch de
Sacram. diſp. 8. dub. 2. num. 16. Reginaldum in praxi, to. 1.
lib. 1. cap. 7. n. 61. Avillam de cenſuris, part. 2. cap. 6. diſp. 3.
dub. 1. concluf. 4. Valquez in 3. p. tom. 4. quæſt. 93. art. 1.
dub. 4. num. 18. & Nugnum etiam in addit. ad 3. p. tom. 2.
q. 8. art. 6. dub. 3. fol. mibi 300.

4. Notandum eſt verò, ſupradictum Hæreticum occultum abſolutum, ut ſuprà, in articulo mortis, debere ſe præſentare Summo Pontifici, nam cum hoc onere abſolutus cenſetur, ſi ſupervivat, ſub pœna reincidentie in eandem cenſuram; non ut iterum abſolvatur, quia jam abſolutus eſt: ſed, ut obediatur ejus mandatis. Ita Suarez tom. 1. diſp. 30. ſect. 3. n. 6. Henriquez lib. 13. cap. 29. n. 4. Barboſa in collectan. tom. 2. lib. 5. tit. 39. c. 11. & n. 5. & alij communiter: licet contrarium aſſerat Nazarrus cap. 26. n. 27. Avila de cenſuris, part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 4. concl. 1. n. 2. & Gambarupta tract. de caf. referv. cap. 2. n. 65. quando cenſura non habet onus ſatisfaciendi cauſæ, propter quam incurritur, ut eſt in caſu noſtro: & probabilem putat hanc opinionem Fillucius tom. 1. tract. 13. cap. 7. num. 141.

5. Sed ſi aliam ſententiam viſ amplecti, etiam dico, non eſſe neceſſarium, ut talis Hæreticus ad Summum Pontificem recurrat; ſed ſufficere, ut ab Epifcopo, vel Inquiſitore denud abſolvatur: nam prior abſolutio non obſtat, quin penitens poſſit novam abſolutionem abſolutam obtinere: & ita docet Henr. lib. 6. c. 1. o. n. 3. in Gloſ. lit. G. Bonac. de cenſ. diſp. 1. q. 3. punct. 3. n. 15. & alij.

RESOL. XXVII.

An Hæretico negativo jam deſtinato ad comburendum ſit abſolutio impertienda, & ſacra Euchariſtia confe-
 rendenda?
 Et an in ſupradicto caſu, ſi nullus eſſet Sacerdos præter ip-
 ſum.

ſum iudicem Eccleſiaſticum, teneatur exſpectare confeſſionem ſacramentalem negativam, & illum abſolvere, ſi prudenter ſenſerit illum rite eſſe confeſſum, nec licite poſſit id prohibere Sacerdotibus; Ex part. 5. tract. 3. Ref. 78.

§. 1. Pro parte negativa in part. 1. tract. 3. reſolut. 8. Quæ hic adduxi Sanchez; pro affirmativa verò Portel; ſed pro curioſis non deſinam modò hic apponere ſententiam Hurtadi de Mendoza de fide tom. 1. diſp. 86. ſect. 2. §. 29. ubi ſic ait: Dubium occurrit quid agendum ſit cum hæretico negativo? an ei poſſint ſacramenta Penitentia & Euchariſtia conferri, an ei ſint neganda? Ego diſtinguo duas rationes ei ſacramenta conferendi. Prima eſt ex authoritate iudicis accerſentis Sacerdotem ut ei miniſtret confeſſionem, eumque abſolvat, & det Chriſti corpus. Secunda eſt ſine iudicis authoritate, ut ſi Sacerdos à iudice abſolutus velit iudice inconſulto audire peccata negativam; ex cuius ſacramentali confeſſione colligit prudenter eum eſſe innocentem, & ne falſum quid dicat, eſſe paratū ad ſupplicium. Pater Suarez diſp. 23. ſect. 2. n. 5. ſupponit eum non eſſe donandum Sacramentis, in quo eſt deterioris conditionis hæretico confeſſo. Ego hanc ſententiam: interpretor de prima ratione conferendi Sacramenta, ſedque probat ratio Patris Suarez, eum non debere in Eccleſia tolerari, quia non eſt illi reconciliatus, quæ clata ſunt in reconciliatione & toleratione iuridica, ſive forenſi, quia leges fori ſunt illi adverſæ. At non video cur Sacerdos privatim non poſſit illum abſolvere, imò videretur ad id teneri, quia privatim leges fori non præjudicant legibus conſcientiæ: poteſt enim quis innocens in conſcientia eſſe reus in foro. Demus Sacerdoti conſtare evidenter de innocentia negativi, vel quia teſtes confeſſi ſunt crimen falſi teſtimonii, vel quia decepti ſunt in perſona accuſata, vel aliam ob cauſam. Hic tenetur negativum abſolvere, quia omnia argumenta vident veræ penitentia, & alioquin exponeretur periculo damnationis. Idem dico etiam ſi Sacerdos non ſit certus de falſo crimine, quia in foro ſacramentali ſtandum eſt confeſſioni ipſius penitentis, dum non convincitur mendacij à miniſtro Sacramenti; tunc autem non convincitur: ergo tenetur ſtare illius confeſſioni. Igitur dum prudenter credit negativum eſſe verè penitentem, tenetur illi dare Sacramentum Penitentia, privatim tamen & occultè, iudice ut iudice inconſulto, quia ut iudex id tenetur prohibere. Conſtituitur, quia collatio Sacramenti nulli periculo tunc exponitur, negatio autem Sacramenti eſt expoſita periculo damnationis æternæ negativi: ergo eſt adminiſtrandum id Sacramentum, quod cenſeo de ipſo iudice Eccleſiaſtico; ſi enim præter illum nullus adeſſet Sacerdos tenetur excipere confeſſionem ſacramentalem negativam, & illum abſolvere, ſi prudenter ſenſerit illum eſſe rite confeſſum, nec licite poteſt id prohibere Sacerdotibus, quamvis in foro agant cum negativo iudice in pertinaces ſervato. Hucusque Hurtadus.

2. Notandum eſt etiam hic obiter id, quod docet Maſſinus in præſt. Inquiſ. part. 10. num. 57. ubi ſic ait. [Hæretico, il quale in articulo mortis viene aſſoluta deve ſ'haura con la ſua falſa dottrina ingannato alcuni promettere di ſatisfare, cioè ſcoprir loro la frode. La qual coſa non ſ'intende haver luogo qualunque volta egli habbia di già ſoddiſſatto, o non poſſa in verun modo ſoddiſfare, o perche gli ingannati ſiano aſſenti, o perche egli poco ſtante debba eſſer condotto alla morte, e ceſſa altresi la neceſſità di tal cautela, quando per altra via ſia ſtato à gli ingannati ſcoperto l'inganno.] Sic ille.